

Popis osobnosti

Zajímavá témata

---

1. Locus of control 28.3.
2. Časová perspektiva 21.3.
3. Liknavost a prokrastinace 4.4.
4. Vulnerabilita a resilience/hardiness 11.4.
5. Dítě v osobnostním pojetí (Helus) 18.4.
6. Typologie osobnosti (vybrané) 2.5.
7. Teorie osobnosti (vybrané) – vztah k terapii
8. Osobnostní rozvoj – sebereflexe 9.5.
9. Legrační testy osobnosti

Vlastnosti osobnosti

- ... co je konkrétního na charakteristice osobnosti, jde o zvláštnosti osobnosti, např. družnost
- vlastnosti mají

hloubku (jak moc je ...)

výrazovost (jak to vypadá...)

stálost (jak dlouho...)

spojitost s jinými charakteristikami (s čím se kombinuje...)

postavení v systému ostatních dispozic (je výraznější než jiná vlastnost...)

rozsah situací v nichž se uplatňuje (kdy ano, kdy ne...) a častost uplatnění (a vždycky? ....

Vše jsou jen slova

- Popisuje se pomocí:

Sloves (hádá se, útočí, pomáhá...)

Příslovcí (mluví rychle, jedná neuváženě...)

Přídavných jmen (rychlý, váhavý, bezohledný...)

Podstatných jmen (uvážlivost, otevřenost ... dítě...)

Struktura - tradiční model „složek O“

- Stavba těla

- **Temperament**
- **Schopnosti**
- **Motivace**
- **Charakter**
- Jáství
- Životní dráha

Nepojímá osobnost jako celek, výčet

Osobnost jako celek – faktory a typologie

- Abychom mohli předvídat, chceme poznat stabilitu v čase (konzistence, koheze, integrovanost....)
- Faktory, rysy, typy – vlastnosti osobnosti
- Vyjadřují rozdíly mezi lidmi, ale i podobnosti
- Snaží se o vytvoření systému
- Důležité pro diagnostiku

Hans Jürgen Eysenck

*4.3.1916 – †4.9.1997

... britský psycholog německého původu; profesor univerzity v Londýně.

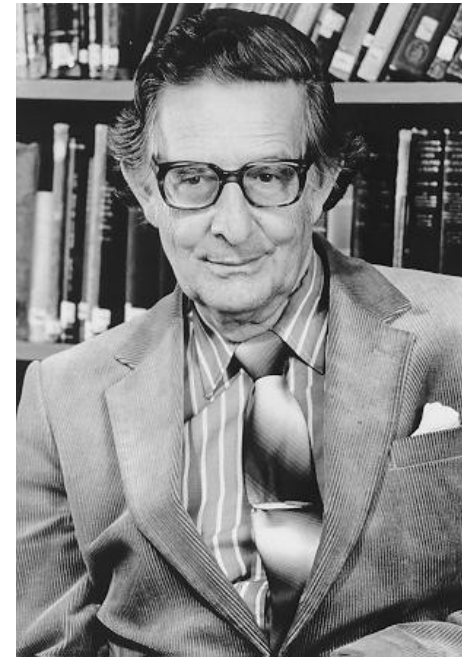
Autor obsáhlé koncepce osobnosti a metod zjišťování její struktury.

Osobnost definuje jako relativně trvalou **organizaci** charakteru, temperamentu, intelektu a fyzických vlastností, určující formy **přízpůsobení jedince** prostředí.

Eysenck objasňuje některé základní dimenze osobnosti pomocí (faktor neuroticismu, psychoticismu, faktor extra-introverze, faktor inteligence).

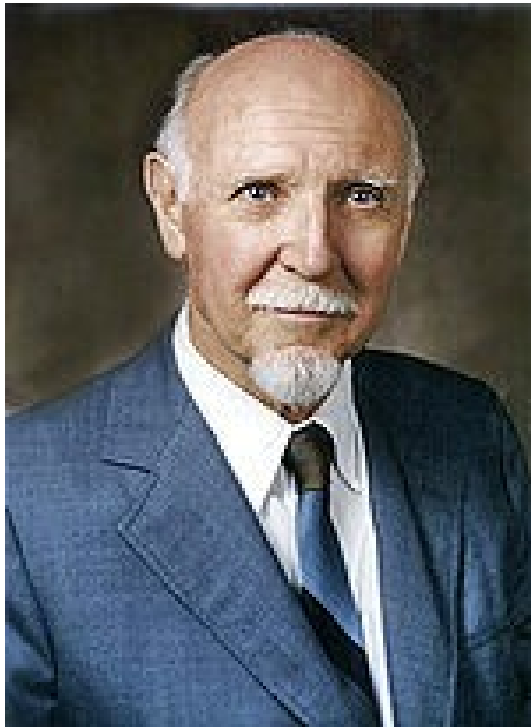
Je autorem diagnostických metod, ...

Hlavní díla: *Dimensions of Personality (Dimenze osobnosti)*, *Struktura lidské osobnosti*.

Raymond Bernard Cattell (20.3. 1905 – 2.2.1998)

- Americký psycholog (USA, Anglie)
- Osobnostní rysy a faktory,
- Diagnostika
- Inteligence, motivace, zájmy
- 16 PF osobnostní dotazník
- Teorie inteligence (fluidní a krystalická),
intelligenční testy nezatížené kulturou

Faktorová analýza – konstrukce dotazníků

Úroveň faktoru

Introverze

Úroveň rysu

vytrvalost – rigidita – subjektivita – uzavřenost....

Pozorovatelné konstelace
(povrchové rysy)

setrvává u řešení problémů –

vytrvává u monotónní činnosti

nenechá se vyrušit

Diagnostika na základě faktorů

Cattell 16PF (uzavřenost, kryst. inteligence, stabilita, flegmatik, submise, sklíčenost, nezodpovědnost, plachost, tvrdost, aktivnost, důvěřivost, praktický, naivita, sebejistota, konzervatismus, závislost, ...

BIG 5 -

extroverze (samotářský – společenský, tichý – mnohomluvný...)

otevřenost (konvenční – originální, bojácný – odvážný...

svědomitost (bezstarostný – opatrný, nedbalý – svědomitý...)

přívětivost (popudlivý – srdečný, necitelný – soucitný...)

neuroticismus (neklidný – klidný, zranitelný – odolný...)

KUD (aktivita, dominance, neuroticismus, extroverze, racionalita)

Kritika:

I strukturu je třeba chápat dynamicky. Jste odvážní?

Pětifaktorový model popisu osobnosti

Lexikální studie

Cíl: ze slovníku vybrat slova používaná pro popis osobnosti a redukovat je

Faktorová analýza

Uspořádat vlastnosti, vytvořit shluky – faktory sloužící k popisu

Neznamená to, že individuální rozdíly mohou být popsány 5 faktory, jde

o nejvyšší míru abstrakce, každá dimenze obsahuje množství dalších specifických charakteristik.

Faktory představují **relativně trvalé** charakteristiky osobnosti

BIG 5 – faktory seřazené podle robustnosti:

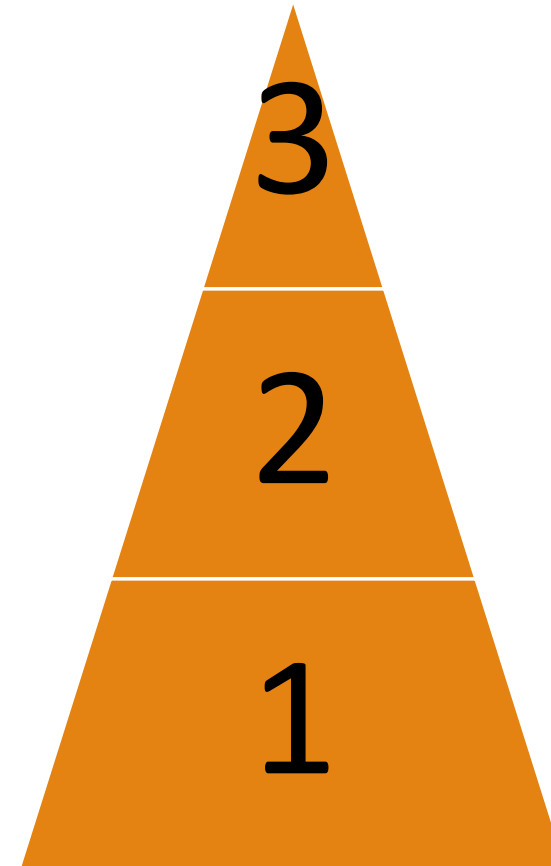
1. Extraverze (E)
2. Přívětivost (P)
3. Svědomitost (S)
4. Emocionální stabilita (N)
5. Kultura (O)

Osobnostní systém podle BIG 5

---

1. úroveň – osobnostní rysy (bazální tendence – biologicky podmíněné dispozice, vyjadřují možnosti směřování...)
2. úroveň – strategie zvládnání, dovednosti a hodnoty (charakteristiky adaptace – zahrnují získané dovednosti, zvyky, postoje, vztahy... výsledek interakce s prostředím)
3. úroveň – životní příběhy, objektivní biografie, události, které jedinec prožil, o nichž přemýšlí a mluví, životní události ovlivňují osobnost

Teorie v sobě zahrnuje jak vlivy biologické, tak prostředí – kulturně podmíněné charakteristiky adaptace

Extraverze - živost

Povídavost - Řečný, hovorný, mluvný

Aktivita – energický, průbojný, aktivní

Společenská – společenský , otevřený

Málomluvnost - Málomluvný, tichý, nemluvný

Pasivita – pasivní, nerázný, neprůbojný

Nespočetnost – uzavřený, samotářský plachý

Přívětivost

Přívětivost – dobrosrdečný, snášenlivý, přívětivý

Morálka – poctivý, mravný, charakterní

Ovládání druhých – panovačný, despotický, autoritářský

Agresivita – útočný, agresivní, násilnický

Dravost – rozpínavý, expanzivní, výbojný

Svědomitost

Svědomitost – pilný, pracovitý, usilovný

Plnění úkolů – důkladný, systematický, pečlivý

Nesvědomitost – lenošný, nesvědomitý, laxní

Plnění úkolů – nesvědomitý, chaotický, nepozorný

Ale i labilita: nestabilní, nestálý, nejistý

Emocionální labilita - neuroticismus

Emocionální labilita – neklidný, labilní , nervní

Reagování - popudlivý, zlostný, vznětlivý

Nestabilita – neklid, úzkostnost, náladovost

Emocionální stabilita – klidný, vyrovnaný, sebejistý

Sebedůvěra – sebevědomý, sebejistý, sebedůvěřivý

KULTURA - Intelekt, Otevřenost vůči zkušenosti, Imaginace, Autonomie

---

Přirozená inteligence – chytrý, inteligentní, bystrý

Vzdělanost – studovaný, učený, vzdělaný

Tvořivost – zkoumavý, nápaditý, důvtipný

Talent – nadaný, talentovaný, schopný

Omezenost – přihlouplý, neinteligentní, omezený

Nevzdělanost – nevzdělaný, neučennivý

Netalentovanost – nenadaný, netalentovaný